

Subjective well-being as a predictor of peace attitudes in adolescents¹

Ergenlerde barışa yönelik tutumların yordayıcısı olarak öznel iyi oluş

Tuğba Sarı²
Umut Kermen³

Abstract

The purpose of this study is to investigate attitudes towards peace with respect to subjective well-being and gender. The participants of the study were 240 students who were taking their high school education in Kocaeli. Two different inventories were applied to the students; Adolescent Subjective Well-being Inventory and Peace Attitudes Scale. Multiple regression analysis was used to investigate if and to which degree subjective wellbeing predicts peace attitudes. To examine the relation between peace attitudes and gender, independent sample t-test was conducted. The results indicated that the peace attitudes of adolescents does not change according to gender ($t_{238} = -.153$; $p > .05$). According to the Pearson correlation coefficients, there is positive relations ranged from .30 to .65 between peace attitudes and four subscales of subjective well-being ($p < .001$). The multiple regression analysis that was held to investigate the predictor role of subjective well-being on peace attitudes revealed that family relations satisfaction and positive feelings explains peace attitudes significantly ($R^2 = .48$; $F_{reg} = 53,468$; $p < .001$).

Özet

Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin barışa yönelik tutumlarının öznel iyi oluş (aile ilişkilerinde doyum, önemli diğer kişilerle ilişkide doyum, yaşam doyumu, olumlu duygular) ve cinsiyet açısından incelenmesidir. Araştırma verileri, 2014-2015 Eğitim ve Öğretim Yılı'nda Kocaeli ilinde üç lisede eğitim gören 14-16 yaşları arasında 240 öğrenciden toplanmıştır. Araştırma verileri kişisel bilgi formu, ergen öznel iyi oluş ölçeği ve barışa yönelik tutumlar ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmada veri analizinde cinsiyete göre barışa yönelik tutumların değişip değişmediğini test etmek için t-testi yönteminden yararlanılmıştır. Bulgulara göre, kız ($X = 16.297$) ve erkek ($X = 16.356$) öğrencilerin barışa yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t_{238} = -.153$; $p > .05$). Değişkenler arasındaki ilişki pearson korelasyon katsayısı ile incelendiğinde, barışa yönelik tutumlar ile öznel iyi oluşun dört alt boyutu arasındaki korelasyonların .30 ile .65 arasında değiştiği gözlenmiştir ($p < .001$). Öznel iyi oluşun barışa yönelik tutumlarını açıklayıp açıklamadığını incelemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre ise öznel iyi

¹ This article has been produced from a study which was presented in IV. International Symposium on Social Sciences, 23-25 April 2015, Bolu, Turkey.

² Assistant Professor Dr., Abant İzzet Baysal University, Department of Educational Sciences, Division of psychological Counseling and Guidance, Bolu, Turkey, sarituğba75@gmail.com

³ School Counselor, M.S., İMKB Darıca Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, umutkermen@gmail.com

Keywords Adolescents, peace, attitudes, hope, subjective well-being, gender

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

oluşun aile ilişkilerinde doyum ve olumlu duygular alt boyutlarının barışa yönelik tutumlar üzerinde açıklanan varyansa katkısının anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($R^2 = .48$; $F_{reg} = 53,468$; $p < .001$).

Anahtar Kavramlar: Ergenler, barış, tutum, öznel iyi oluş

1. Giriş

Dünyanın pek çok yerinde, toplumlar şiddet ve savaş yüzünden acı çekmektedir. Barış kavramı içinde bulunduğumuz yüzyılda gittikçe daha çok telefuz edilen ve üzerinde çalışılan bir konu haline gelmiştir. Dolayısıyla, barış kültürü hiç şüphesiz içinde bulunduğumuz dönemde en önemli bireysel ve toplumsal ihtiyaçlardan birisi haline gelmiştir. Barış sadece bireyin hayatında değil toplumların hayatında da çok önemli bir yer edinmektedir ve karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. Barışın sağlandığı toplumlarda yaşayan bireyler yetenek ve kapasitelerini ortaya çıkartarak kendini gerçekleştirme şansını bulmakta ve toplumun diğer üyelerine de destek sunma ve herkesin iyiliği için çalışabilmektedirler (Navarro-Castro, ve Nario-Castre, 2010).

Barış psikolojisine yönelik ilk çalışmaların 1970 yılların sonlarında yapıldığı görülmektedir (Suffla ve ark., 2004). İlk çalışmalar mültidisipliner bir yapı içinde çok geniş bir yelpazede yürütülmüştür. Nükleer silasızlanmadan, askeri yapılanmaları azaltmaya kadar farklı politik ve ekonomik adımların atılması gerektiği vurgulanmıştır (Suffla ve ark., 2001). İleriki yıllardaki çalışmalar incelendiğinde ise barış psikologlarının çalışmalarının şiddetin önlenmesine ve barış yapılmasına (peacemaking), barışın sürekliliğini sağlamaya (peacebuilding) dayandırdıkları görülmektedir (Christine, 2006).

Barış konusunda çalışan kuramcılar barışın sağlanması için savaş fikrinin önlenmesi gerektiği üzerinde dururlar. Bu kuramcılara göre; savaş öncelikle insanların zihinlerinde başlamaktadır. Bu durum barış üzerinde çalışan kişilerin özellikle tutumlara ve tutumların değiştirilmesine yönlendirmiştir. Barışa yönelik olumlu tutumlar geliştirmenin savaş fikrini önlemenin en iyi yolu olarak gören kuramcılar barışa yönelik olumlu tutumların da ancak diğer insanlarla olumlu ilişkiler geliştirebilmekle mümkün olduğunu söylerler. Bu nedenle barış psikologları farklı düşünce, alt yapı ve kültürden gelen insanların bir araya gelerek etkileşimde bulunmalarına yönelik çalışmalar

yürütmektedirler. Bu etkileşimler sayesinde insanlar birbirlerinin bakış açılarını öğrenip ve kabul ederek, sevgiye dayalı, affa dayalı ilişkiler geliştirebilirler (Cairns ve Darby, 1998).

İnsan davranışını ve kişiliğini inceleyen temel kuramların insanın doğası konusunda birbiriyle çeliştiği görülür. Freud insanın doğuştan yıkıcı ve saldırgan dürtülerle doğduğunu savunurken, sonra kendisine karşıt görüşte ortaya çıkan humanistik kuramcılar insanın doğuştan iyi yapma eğilimi ile dünyaya geldiğini ve çevresel şartların düzenlenmesi halinde kendini ve içindeki potansiyellerini gerçekleştirebileceğini, dolayısıyla yıkıma değil yapmaya yönelik bir yaşam sürebileceğini savunmuşlardır (Maslov, 1987). Modern biyoloji, psikoloji ve sosyal bilimler alanlarından oluşan bilim insanlarının 1989 yılında yayınladıkları ortak bildirgesi (UNESCO Sevilla Bildirgesi) sonucunda da bilim dünyası insanın savaşıma eğiliminin genetik yollarla aktarılmadığını, savaşın içgüdü ve motivasyon gibi kavramlarla açıklanamayacağını açıklamıştır (Adams, 1991; Johnson ve Johnson, 2003). Bu kabulde birlikte barışa yönelik eğilimleri arttırmanın mümkün olduğu ve bu yönde çalışmaların arttırılması gerektiği de genel olarak kabul gören bir görüş haline gelmiştir. Barışı desteklemenin ve barışçıl davranmanın önemi bileşenlerinden birisi barışa yönelik olumlu tutumlara sahip olmaktır (McKay ve Rey, 1995).

Yeni yüzyıla girmemizle birlikte pozitif insan deneyimlerini anlamaya yönelik bir alan olan Pozitif Psikoloji alanın ortaya çıktığı izlenmektedir. Pozitif psikoloji, önceden üzerinde araştırma yapılması ihmal edilen umut, cesaret, mutluluk, yaratıcılık, öznel iyi oluş gibi kavramları ve bunlarla ilgili değişkenleri araştırmaktadır (Seligman ve Csikszentmihayli, 2000). Pozitif psikolojinin barış eğitiminde nasıl kullanılabileceğine dair kuramsal görüşlerin de yayımlandığı görülmektedir (Fitz-Gibbon, 2010; Roffey, 2012). Pozitif psikoloji çerçevesinde bu tür kavramların incelendiği görülse de barışa yönelik tutumların henüz çok araştırılan bir kavram olmadığı görülmektedir. Bireylerin barışa yönelik duygusal, davranışsal ve fikrîsel eğilimlerinin nasıl olduğunun ve ilgili psikolojik ve demografik değişkenlerinin belirlenmesi barışa yönelik tutumların olumlu hale gelmesi için yapılacak çalışmalara zemin hazırlaması açısından yararlı olabilir.

Pozitif psikolojinin ilgilendiği önemli kavramlardan birisi de mutluluktur. İlgili alan yayınları incelendiğinde mutluluğun son yıllarda genel olarak bireylerin kendi öz değerlendirmesinin öne çıktığı öznel iyi oluş kavramı ile araştırıldığı görülmektedir. Doyumun bilişsel ve duygusal bileşenleri olduğu ve öznel iyi oluşun da bu bilişsel ve duygusal bileşenlerden oluşan doyumun birey tarafından ne şekilde algılandığını açıkladığı belirtilmektedir (Myers ve Diener; 1995). Bir

başka ifadeyle öznel iyi oluş bireyin yaşamını değerlendirmesi ve bunun sonunca bir yargı bildirmesi anlamına gelmektedir (Diener, 2001). Kişi haz veren yaşantıları daha çok deneyimliyorsa ve haz vermeyen yaşantıları daha az deneyimliyorsa bu durumda bireyin yüksek öznel iyi oluşa sahip olduğu söylenir (Myers, 2000). Literatür incelendiğinde öznel iyi oluşun pek çok olumlu ruh sağlığı bileşeni ile ilişkili olduğu görülür. Yaşamına ilişkin olumlu değerlendirmeye sahip bireylerin daha üretken, problemleriyle daha kolay baş eden, sosyal ilişkilerinde daha başarılı ve doyumlu, çatışma çözme becerileri daha gelişmiş oldukları belirtilmektedir (Diener, Lucas, ve Oishi; 2002; Lyubomirsky ve ark., 2005). Türkiye’de yapılan çalışmalarda ise ergen öznel iyi oluşu; suça yönelen ve yönelmeyen ergenlerle (Nalbant, 1993), normal ve sorunlu ergenlerin karşılaştırılması (Köker, 1991), iyimserlik ve özsaygı ile ilişkisinin ele alınması (Yorulmaz ve Eryılmaz; 2006), başa çıkma ve kişilik özellikleri ile ilişkisinin değerlendirilmesi (Eryılmaz, 2009) açılarından ele alınmıştır. Bulgular ergen öznel iyi oluşunun olumlu psikolojik ve davranışsal değişkenlerle anlamlı düzeyde olumlu ilişkilere sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Bu bulgulardan yola çıkarak öznel iyi oluşu yüksek olan bireylerin diğerleriyle de olumlu ilişkiler geliştirme potansiyellerinden ve diğerlerine daha fazla tolerans gösterme eğilimlerinden dolayı barışa yönelik daha olumlu tutumlarının olacağını düşünmek de mümkün olabilir. Yaşamlarına ilişkin olumlu değerlendirmelerde bulunan bireylerin barışçıl tutumlar sergilemeleri beklenebilir. Ne var ki ilgili literatür incelendiğinde, barışa yönelik tutumlar ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmaların oldukça kısıtlı olduğu görülür. Batı literatüründe konuyla ilgili rastlanan tek araştırmada Diener ve Tov (2007), vatandaş öznel iyi oluşunun toplumsal barış kültürünün önemli bir parçası olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ülkemizde de genel olarak barışa yönelik tutumlarla ilgili oldukça kısıtlı sayıda araştırma yapılmıştır. Barışa yönelik tutamlarla ilgili yapılan bir çalışmada barışa yönelik tutumlar ile özsaygı arasında olumlu bir ilişki bulunmuş (Eryılmaz, 2009); başka bir çalışmada da barışa yönelik tutumların Beş Faktör kişilik kuramının yumşak başlılık boyutu tarafından anlamlı bir şekilde yordandığı bulunmuştur (Eryılmaz, 2014). Özet olarak ülkemizde barışa yönelik tutumlar ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Eğitim insanları ve toplumları bir araya getirme, barışçıl yaklaşımların temeli atmada en önemli alanlardan birisidir. Barışa yönelik tutumların öznel iyi oluş ile ilişkisinin ortaya konulmasının okullarda yürütülen barış eğitimi ve barış kültürü oluşturma çalışmalarına katkı sağlayacağını düşünülmektedir. Sonuç olarak, ülkemizde konuyla ilgili yapılan araştırmaların kısıtlı

olmasından da yola çıkılarak bu çalışmada, ergenlerin barışa yönelik tutumlarının öznel iyi oluş ve cinsiyet değişkeni açısından incelenmesi hedeflenmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma betimsel bir çalışmadır. Araştırmada lise öğrencilerinin barışa yönelik tutumları ile iyi oluş düzeyleri ve umut arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a (1984) göre tarama modelinde amaç değişkenleri doğru şekilde gözleyebilmek ve betimleyebilmektir. Araştırmaya konu olan değişkenleri etkileme ve değiştirme çabası yoktur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma verileri, Kocaeli ili Darıca ilçesinde 2014-2015 Eğitim ve Öğretim Yılı'nda üç lisede eğitim gören öğrencilerden toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarına, elverişli örneklem tekniği ile ulaşılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmaya katılan kız öğrenci sayısı 161 (%67,1), erkek öğrenci sayısı 79 (32,9)'dur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri kişisel bilgi formu, ergen öznel iyi oluş ölçeği ve barışa yönelik tutumlar ölçeği ile toplanmıştır. Kişisel bilgiler formunda öğrencilerin cinsiyetlerini belirten gösteren bir soru bulunmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden biri Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği'dir. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, ergenlerin yaşamın çeşitli alanlarındaki doyumlarını ve olumlu duygulanımlarını içeren 15 maddeden oluşmaktadır. Dörtlü likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 15; en yüksek puan ise 60'tır. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği, aile ilişkilerinde doyum, yaşam doyumunu, olumlu duygular ve önemli kişilerle ilişkilerde doyum olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu dört boyutun açıklanan varyansı 61,64'tür. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik değeri 0.87'dir. Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Yaşam Doyumu Ölçeği ile 0.63 düzeyinde korelasyona sahiptir. Ölçeğin tamamı için iç tutarlılık katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Ayrıca bu çalışmada kullanılan veriler üzerinde Cronbach Alpha iç

tutarlılık katsayısı .86 bulunmuştur. Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre madde toplam korelasyonları .42 ile .64 arasında değişmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden bir diğeri ise Barışa Yönelik Tutumlar Ölçeği'dir. Barışa yönelik tutumlar ölçeği, Eryılmaz (2008) tarafından 99 erkek ve 101 kadın deneğin katılımıyla geliştirilmiştir. Ölçek, tek boyutlu, dörtlü likert tipindedir ve beş maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi, barışa yönelik tutumların olumlu olması anlamında, bu puanın düşmesi ise olumsuz olması anlamındadır. Ölçeğin açıkladığı varyans %47.58'dir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .71'dir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .78 bulunmuştur. Ölçeğin ölçüt geçerliği Alan Genel Algılanan Kontrol Ölçeği ile belirlenmiştir. Barışa Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin Alan Genel Algılanan Kontrol Ölçeği ile .44 korelasyonu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu araştırmada kullanılan veriler üzerinde Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .73 bulunmuştur. Araştırma verilerinden elde edilen sonuçlara göre madde toplam korelasyonları .43 ile .58 arasında değişmektedir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra, ölçekler derse giren öğretmenlerden izin alınarak uygulanmıştır. Kişisel bilgi formu, iyi oluş ölçeği ve barışa yönelik tutumlar ölçeği lise öğrencilerine tanıtılmıştır. Ölçekleri doldurmak istemeyen öğrencilere ölçekler uygulanmamıştır. Ölçekler ortalama 15-20 dakika içerisinde öğrenciler tarafından tamamlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler SPSS programı ile kodlanarak veri seti haline getirilmiştir. Verilerin analizinde araştırma grubunun demografik değişkenlerinin incelemek, frekans ve yüzdelerine ilişkin bilgi almak için frekans dağılımına bakılmıştır. Cinsiyete göre barışa yönelik tutumların değişip değişmediğini test etmek için t-testi kullanılmıştır. Bağımsız değişken olan iyi oluşun alt boyutlarının, bağımlı değişken barışa yönelik tutumları ne derece açıkladığının belirlenmesi için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Barışa yönelik tutumlar ve iyi oluşun alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca örneklemden elde edilen verilerde, her ölçek için Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısına ve madde toplam korelasyonlarına yer verilmiştir. Verilerin istatistiksel analizleri için SPSS 15 paket programı kullanılmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmında cinsiyete göre lise öğrencilerin barışa yönelik tutumlarını gösteren t-testi verilmiştir. Ayrıca iyi oluşun alt boyutlarının barışa yönelik tutumları yordamasına yönelik öncelikle betimsel istatistikler, sonrasında ise regresyon analizi sonuçları verilmiştir. Ayrıca iyi oluşun alt boyutlarına ve barışa yönelik tutumlara ilişkin korelasyonlar gösterilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyete göre lise öğrencilerinin barışa yönelik tutumlarını gösteren t-testi sonucu

Cinsiyet	N	X	Ss	Sd	t	p
Kız	79	16.297	2.44	238	-.153	.06
Erkek	161	16.356	3.00			

p>.05

Tablo 1'e göre kız (X=16,297) ve erkek (X=16,356) öğrencilerin barışa yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (t₂₃₈= -.153; p>.05).

İyi oluşun alt boyutlarının barışa yönelik tutumları açıklamasına yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 2de değişkenlere yönelik betimsel istatistikler gösterilmiştir, Tablo 3'te iyi oluş ve barışa yönelik tutumlar arasındaki korelasyonlar verilmiştir. Tablo 4'de ise aile ilişkilerinde doyum ve önemli kişilerle ilişkilerde doyum boyutlarının, barışa yönelik tutumları yordamasına yönelik yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 2. Değişkenlere Ait Betimsel İstatistikler

Değişken	X	Ss
Barışa Yön. Tutumlar	16.33	2.83
Aile İliş. Doyum	13.65	2.78
Ön. Kişiler İl. Doyum	12.99	2.69
Olumlu Duygular	12.81	2.38
Yaşam Doyumu	7.99	2.51

Değişkenler arasındaki ilişki miktarını gösteren korelasyonlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Değişken	Barışa				
	Yön. Tutumlar	Aile İliş. Doyum	Ön. Kişiler İl. Doyum	Olumlu Duygular	Yaşam Doyumu
Barışa Yön. Tutumlar	-	.58	.48	.30	.65
Aile İliş. Doyum	.58	-	.64	.59	.39
Ön. Kişiler İl. Doyum	.48	.64	-	.61	.43
Olumlu Duygular	.30	.59	.61	-	.38
Yaşam Doyumu	.65	.39	.43	.38	-

Tablo 3 incelendiğinde barışa yönelik tutumlar ve öznel iyi oluşun alt boyutlarından aile ilişkilerinde doyum arasında .58, önemli kişilerle ilişkilerde doyum arasında .48, olumlu duygular arasında .30, yaşam doyumunu arasında .65'lik korelasyon bulunmaktadır. Aile ilişkilerinde doyum boyutunun önemli kişilerle ilişkiler boyutuyla .64, olumlu duygularla .59, yaşam doyumuyla .39 korelasyona sahiptir. Önemli kişilerle ilişkiler boyutunun olumlu duygularla .61 ve yaşam doyumuyla .43'lük korelasyonu bulunmaktadır. Ayrıca yaşam doyumunun olumlu duygularla .38 korelasyona sahiptir.

Öznel iyi oluşun alt boyutlarının, barışa yönelik tutumları açıklamasına yönelik regresyon analizi sonuçları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Aile ilişkilerinde Doyum ve Önemli Kişilerle İlişkiler Doyum Boyutlarının Barışa Yönelik Tutumları Yordamasına Yönelik Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişken	B	Std. Hata	Beta	t	p
Sabit	5.01	.80		6.24	.000*
Aile İliş. Doyum	.276	.07	.27	4.13	.000*
Önemli Kişilerle Doyum	.014	.07	.85	1.91	.849
Yaşam Doyumu	.009	.06	.88	1.46	.884
Olumlu Duygular	.572	.07	.48	7.59	.000*

R= .69 R²= .48 *p<.001
F reg= 53,468

Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş alt boyutlarının, barışa yönelik tutum düzeylerini yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, aile ilişkilerinde doyum ve

olumlu duygular boyutlarının, barışa yönelik tutumlar üzerinde açıklanan varyansa katkısının anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ($R^2 = .48$; $F_{reg} = 53,468$; $p < .001$). Aile ilişkilerinde doyum ve olumlu duygular R^2 değerine göre, barışa olan tutumlara ilişkin gözlenen varyansın % 48'ini açıklamaktadır.

4. Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin barışa yönelik tutumları ile öznel iyi oluşun alt boyutları olan olumlu duygulanım ve aile ilişkilerinde doyum, önemli kişilerle ilişkilerde doyum ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlerin barışa yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı da bir diğer araştırma bulgusudur. Ayrıca olumlu duygular ve aile ilişkilerinde doyumun, barış tutumları üzerinde yordayıcı olduğu araştırmada bulunan bir başka bulgudur.

İlk olarak, bu araştırmanın bulgularından biri olan ergenlerin barışa yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusu Türkiye'de daha önce konuyla ilgili yapılan araştırma bulguları ile paralellik göstermemektedir. Eryılmaz (2014), ergenlerin barışa yönelik tutumlarında cinsiyeti önemli bir faktör olarak bulmuştur. Söz konusu araştırmada ergenlerde kızların barışa yönelik tutum puanları erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Yaşları 15-60 yaş arasındaki bireylerle yapmış olduğu başka bir araştırmasında Eryılmaz (2009) kadınların barışa yönelik tutumlarının erkeklere oranla daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma bulgusunun önceki bulgulardan farklı olması çalışılan grubun içinde bulunduğu yaş dönemi (14-16) olabilir. Bu yaş döneminde kız ve erkek öğrenciler arasındaki temel farklılıkların fiziksel büyüme alanında olduğu bilinmektedir. Ancak yine aynı yaş grubu ile yapılacak yeni çalışmalarla ergenlerin barışa yönelik tutumlarında cinsiyetin ilişkisi daha net bir şekilde ortaya konabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu olan öznel iyi oluşun aile ilişkilerinde doyum ve ve olumlu duygular alt boyutlarının barışa yönelik tutumları önemli ölçüde açıklıyor olmasının kuramsal olarak beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. İki değişken arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalara rastlanmamasına rağmen, bu araştırma bulgusu, konuyla ilgili benzer alanlarda yapılan kuramsal açıklamalar ve araştırma bulguları ile desteklenebilir. Örneğin, Diener ve Tov (2007) öznel iyi oluşun, diğer insanlarla olumlu ilişkilerden olumlu yönde etkilendiğini bulmuştur. Bunun yanında olumlu duyguların, insanların diğer insanlara güven duymaya ve onlarla işbirliği içinde olmaya yardım ettiği ve diğer insanlarla olumlu sosyal ilişkiler geliştirmeye hazır hale gelmesinde önemli olduğu belirtilmektedir. Benzer bir şekilde, Rucker, Polifroni, Tetlock ve Scott (2004), un yaptığı

deneysel çalışmanın sonuçlarına göre olumlu duygular içinde olan bireylerin, aileleri ve diğer insanlara yönelik olumlu duygular geliştirdiklerini ve bu kişilerle olan ilişkilerinde güven içinde hissettiklerini, bunun yanında olumsuz duyguları yoğun olan bireylerin ise diğerleriyle olan ilişkilerinde daha cezalandırıcı davrandıklarını ve toleranslarının düşük olduğunu bulmuşlardır. Lyubomirsky, King ve Diener (2005) yaşamlarından genel olarak memnun olan bireylerin daha fazla olumlu duygulara sahip olduklarını belirtmişler ve öznel iyi oluşun diğer insanlar tarafından desteklenmesinin kişilerin toleransını arttırdığını ve barışa yönelik tutumlar için temel oluşturduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ülkemizde yapılan bir araştırmada, Nalbant (1993), 15- 22 yaşları arasında bulunan; ıslahevindeki, gözetim altındaki ve suç işlememiş ergenlerin, öz saygı ve yaşam doyumu düzeylerini karşılaştırmıştır. Bu araştırmada suç işlememiş ergenlerin diğer ergenlere oranla yaşam doyumları daha yüksek çıkmıştır. Normal ergenlerin de sorunlu ergenlere oranla yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulguların, bu araştırma bulgusu olan öznel iyi oluşu yüksek ergenlerin barışa yönelik tutumlarının olumlu olduğu bulgusunu destekleyici olduğu ifade edilebilir.

Yaşamını olumlu değerlendiren bireylerin barışa yönelik tutumlarının olumlu olması kuramsal literatürdeki açıklamalarla da paralellik göstermektedir. Her bireyin kesin isteği, sağlıklı ve mutlu bir yaşam geçirmektir. Aile içerisindeki bireylerin mutlu olmaları, hem aile sistemi hem de toplum için önemlidir (Johnson ve Johnson, 2000). Özellikle Batı literatürü incelendiği zaman ergen öznel iyi oluşu üzerinde anne baba tutumlarının önemli etkisinin olduğu görülmektedir. İlgili bir çalışmada Park (2004), ergen öznel iyi oluşunu etkileyen dört önemli faktör olduğunu bulmuştur. Bunlar; destekleyici anne-babaya sahip olma, zor işlerin üstesinden gelme, olumlu yaşam olayları ve önemli bireylerle gerçekleştirilen ilişkiden yüksek düzeyde doyum almaktır. Ergen öznel iyi oluşun ele alındığı boyutlar dikkate alındığında, aile ile ilişkilerde doyumun önemli bir faktör olduğu görülmektedir (Eryılmaz, 2009; 2011). Bu çalışmalardan yola çıkılacağı üzere, ergenlerin öznel iyi oluşunun boyutlarından olan aile faktörünün ergen öznel iyi oluşu üzerindeki etkisi oldukça anlamlı gözükmektedir. Olumlu ilişkilere sahip bireylerin barışa yönelik olumlu tutumlar geliştirmesi beklenen bir durum olabilir (Lyubomirsky, King ve Diener; 2005).

Ülkemizde yapılan bir başka çalışmada, Eryılmaz ve Yorulmaz (2006), ergenler için mutlu olmanın yollarını incelemişlerdir. Yaptıkları çalışma sonucunda ergenlerin mutlu olmak için insanlarla olumlu ilişkiler içinde olmayı, saygı ve sevgi göstermeyi, hazzı aramayı, olumlu akademik deneyime sahip olmayı, romantik yakınlık içinde olmayı, mutluluğu korumayı ve olumsuz duyguları kontrol etmeyi kullandıkları sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak bu araştırma bulguları da ergenlerin

barışa yönelik tutumlarının olumlu olmasında aile ilişkilerinden doyumlarının ve kendilerini iyi hissetmelerinin ne kadar önemli olduğunu ortaya koyması açısından önceki araştırma bulguları ile paralellik gösterdiği düşünülebilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak bu araştırma ergenlerin barışa yönelik tutumları ile öznel iyi oluşu arasındaki ilişkileri ortaya koyan öncü bir araştırma olarak değerlendirilebilir. Ergenlerin aile ilişkilerinden doyumlarının ve olumlu duygularının barışa yönelik tutumlarının hemen hemen yarısını açıklıyor olması araştırmanın en önemli bulgusu olarak ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen bulgular ışığında bazı öneriler getirilebilir. İlk olarak alanda psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunan uygulayıcılar bu araştırma bulgularından yararlanabilirler. Toplulukçu bir ülke olarak sınıflandırılan Türkiye’de (Hofstede, 2001) sadece Batıda ortaya çıkmış kuramlara dayanarak aileden ayrışma ve bireyselleşme sağlıklı ergen gelişimi için çok önemli görülerek bağlılık ve ilişkisellik boyutu ihmal edilirse gençlerin tam olarak anlaşılması ve onlara gerekli yardımın sunulması mümkün olamayabilir. Nitekim ergenlere sunulan psikolojik danışma hizmetlerinde gelişimsel bir amaç olarak aileden ayrışmanın çok fazla vurgulamasının Batı kuramcıları tarafından da eleştirildiği görülmektedir (Deci ve Ryan, 2000). Bu anlamda bu çalışmanın sonuçları, psikolojik danışmanlara ve psikologlara ergenlere sundukları psikolojik yardımlarda yol gösterici olabilir. Şöyle ki ergenlik özerklik gelişimi için önemli bir dönem olmasına rağmen, bu çalışmanın bulguları ergenler için aileyle ilişkilerin olumlu ve doyum sağlayıcı bir şekilde sürmesinin de önemli olduğunu göstermesi açısından önemli görünmektedir. Dolayısıyla aile ilişkilerinden doyumun ergenlerin öznel iyi oluşlarına ve de barışa yönelik tutumlarına etkileri bilimsel bulgular ışığında, anne-baba eğitim programlarında vurgulanabilir. İçinde bulunduğumuz teknolojik dönemden de yararlanarak aile ilişkilerinin önemi üzerine kamu spotları oluşturulabilir. Böylelikle konuyla ilgili olarak kamuoyunun ve ailelerinin dikkatleri çekilebilir. Yine benzer bir şekilde ergenlerin olumlu duygular yaşamalarına vesile olacak okul aktiviteleri düzenli bir şekilde yapılmaya devam edilebilir. Ergenlerin yaratıcılığını açığa çıkartacak proje çalışmalarıyla olumlu duygular üretmeleri desteklenebilir.

Bu araştırma barışa yönelik tutumlar ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri ortaya koyan ilk çalışmadır. Konuyla ilgili yapılacak bundan sonraki araştırmalarda cinsiyet, anne baba gelir durumu, sosyo ekonomik düzey, akademik ortalama gibi demografik değişkenlerin eklenmesi literatüre katkı sağlayabilir. Bu araştırmada yaş grubu olarak sadece 14-16 yaş grubu ergenler alınmıştır. Bu

araştırmanın sınırlıklarında birini oluşturmaktadır. Bunun yanında, yine farklı gruplarda, örneğin ailesinden ayrı yaşayan üniversite gençliğinde ve çalışan gençler arasında bu sonuçlar farklılık gösterebilir. Dolayısıyla farklı yaşlardaki ergenlerle ve üniversite öğrencileriyle yapılacak araştırmalar konuyu daha da aydınlatılabilir.

6. Kaynaklar

- Adams, D. (1991). The Seville statement on violence. Preparing the Ground for the Constructing of Peace. Paris, UNESCO.
- Cairns, E., ve Darby, J. (1998). The conflict in Northern Ireland: Causes, consequences, and controls. *American Psychologist*, 53, 754-760.
- Christine, D. J. (2006). What is peace psychology the psychology of? *Journal of Social Issues*, Vol. 62, 1-17.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, Vol. 95, No. 3, 542*575.
- Diener, E. (2001). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national Index. *American Psychologist*, Vol. 55, No.1, 34-43.
- Diener, D., Oishi, S., ve Lucas, R. E. (2003). Personality, culture, and subjective well-being. *Handbook of Positive Psychology*, 63-73.
- Diener, E., ve Tov, W. (2007). Subjective well-being and peace. *Journal of Social Studies*, 63, 421-440.
- Eryılmaz, A. (2009a). Investigating the peace attitudes with respect to self-esteem and gender. *Balikesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 23-31.
- Eryılmaz, A. (2009b). Başa çıkma stratejilerinin kişilik özellikleriyle ergen öznel iyi oluşu arasındaki aracı rolü. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eryılmaz, A. (2009c). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Eryılmaz, A. (2011). Aile yapısı ergeni mutlu eder mi: *Aile ve Toplum Dergisi*; 22, 21-30.
- Eryılmaz, A. (2014). Relationship of peace attitudes with personality traits and age groups. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27: 138-146.
- Fitz-Gibbon, A. (2010). *Positive Psychology: Reflections on Peace Education, Nonviolence, and Social Change*. New York, NY: Rodopi.
- Hofstede, G. (2001), *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations across Nations*, 2nd ed. Sage, Thousand Oaks, CA.
- Johnson, D. W., ve Johnson, R. (2000). Teaching students to be peacemakers: The results of twelve years of research. Paper presented at the Society for the Psychological Study of Social Issues Convention, Minneapolis.
- Johnson, D. W., ve Johnson, R. (2003). Field testing integrative negotiations. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 9(1), 36-68.
- Karasar, N. (1984). *Bilimsel araştırma metodu*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.

- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerde yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others: The role of cognitive and motivational processes in well-being. *American psychologist*, Vol. 56, No.3, 239-249.
- Lyubomirsky, S., King, L. Ve Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131, 803-855.
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K.M. ve Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 9, 111-131.
- Maslov, A. H. (1987). *Motivation and personality*. New York: Harper and Row Publisher.
- Mckay, S., Rey, C. (1995). Womens voices in peace psychology. *J Peace Psychol*, 1: 67-84.
- Myers, D., ve Diener, D. (1995). Who is happy? *American Psychological Society*, Vol. 6, No. 1, 19-27.
- Nalbant, A. (1993). 15-22 yaşları arasında bulunan islahevindeki, gözetim altındaki ve suç işlememiş genölerin benlik saygısı ve yaşam doyum düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans tezi, Anakara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Navorro-Castro, L. Ve nario-galace, J. (2010). Peace Educatgion. A pathway to a Culture of Peace. Center of Peace Education. Mirieam College.
- Park, N. (2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The ANNALS of American Academy of Political and Social Science*, Vol. 591, No.1, 1221-1230.
- Roffey, S. (2012). *Positive Relationships: Evidence-Based Practise across the World*. New York, NY: Springer.
- Rucker, D.D., Plifroni, M., Tetlock, P.E., ve Scott, A. L. (2004). On the assignment of punishment: The impact of general-societal therat and moderating role of severity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 673-684.
- Seligman, M.E., Csiksentmihalyi, M. (2002). Positive pscyhology. An introductipn. *Am Psychol*, 55: 5-14.
- Seligman, M.E., Ernstb, R.B., Gilham, G., Reivicha, K, ve Linkinsd (2009). Positive education: positive psychology and classroom interventions. *Oxford Review of Education*, Vol 35, No3, 293-311.
- Suffla, S., ve Seedat, M. (2001). The role of political leadership and organzied psychology in South African reconciliation echoes of accomodation and dissent. *Institute for Social and health Sciences Monograph Series*, 2, 3-21.
- Suffla, S., Van-Niekerk, A. ve Duncan, N. (2004). *Crime, violence and injury prevention in South Africa Developments abd challenges*. MRC-UNISA: Tygerberg.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Yorulmaz, A. ve Eryılmaz, A. (2006). Ergen öznel iyi oluşunun özsaygı ve iyimserlik eğilimi ile ilişkisinin incelenmesi. Ulusal 14. Psikoloji Kongresi Özet Kitabı, 56-57.

Extended English Abstract

1. Introduction

In many parts of world, societies suffer from violence and wars. In recent years, concept of peace has become a topic which is studied and emphasized. Peace culture become a social and individual requirement in this time. In societies which peace culture is supplied, members get changes for self-realization within finding out their own abilities and capacities. Also members of societies, support others and work for everybody's happiness (Navarro-Castro ve Nario-Castre, 2010). It can be seen that first studies for peace psychology studies was made in last years of 1970's (Suffla et. al, 2004). First studies were conducted in multidisciplinary structure. According to these studies perspective, from nuclear disarmament to reducing military restructuring, it has been emphasized that various political and economic steps should be done (Suffla et. al, 2001). When examined further researches, it can be seen that peace psychologist base their studies on preventing violence, peacemaking and peacebuilding. With entering new century, positive psychology which is based on understanding positive human experiences arose. Positive psychology, interests examining concepts like hope, courage, happiness, creativeness, peace and well-being. When we look psychology literature, it is understood that peace attitudes was not studied enough. Whereas, studying humans' emotional, behavioral and cognitive tendencies on peace attitudes will underpin to create positive basis for changing peace attitudes.

Subjective well-being is referred a person's cognitive and affective evaluations of his or her life. In other word, subjective well-being is to evaluate life and reach a decision about his or her satisfaction (Diener, 2001). If a person experiences delightful life more, if a person experiences negative things less in life, it can be said that he or she has higher subjective well-being. In psychology literature, subjective well-being has been found to be related with a lot of positive mental health components. Individuals who have positive evaluations about their life are more productive, successful and fulfilled in their social life; also they have more problem and conflict solving ability, can cope with their problems easily (Deci ve Ryan, 2000).

Education is an important area to bring together individuals and societies and to create a basis for peaceful approaches. Investigating peace attitudes and related variables could provide contribution for studies which is processed in schools for peace education. Therefore, aim of this research is to investigate relationship of peace attitudes with subjective well-being and gender.

2. Method

Participants

This study is a kind of descriptive study. Datas were obtained from students who have continued their education in Kocaeli/Darica in 2014-2015 Education year. Participants are composed of 161 female, 79 male who are attending from three high school in Darica. The age of the participants are between 14 and 16.

Inventories

"Personal Information Form", "Subjective Well-being Scale for Adolescents" and "Peace Attitudes Scale" were used. Subjective Well-being Scale for Adolescents was developed by Eryılmaz (2009). The scale is evaluating the subjective well-being levels of individuals. It is self-report questionnaire consisting of 15 items and rated on a 4-point Likert-type scale (1=strongly disagree to 4=strongly agree). Shared variance of factors on each variable ranged from .42 to .64. The alpha reliability coefficient for the total was found to be .88 for the participants. For our reasearch group shared variance of factors on each variable was found that ranged from .42 to .64 and the alpha reliability was .86.

Peace Attitudes Scale was developed by Eryılmaz (2008). This scale has one dimension and five items with four-Likert type answers. Higher scores means higher peace attitudes for individuals. The variance of the scale was 47.58% and its Cronbach's alpha value was 0.71. The test and re-test reliability found 0.78. For our reasearch group shared variance of factors on each variable was found that ranged from .43 to .58 and the alpha reliability was .73.

Data Analysis

Descriptive statistics, t-test, Shared Variance of Factors, Cronbach's Alpha Correlation Analysis and Multiple Linear Regression techniques were used in analyzing the data. SPSS 15 programme was used in analyzing data.

3. Results

According to t-test results, there is no difference between females ($X=16,297$) and males ($X=16,356$) on peace attitudes ($t_{238} = -,153$; $p > .05$). Multiple Linear Regression was used to determine positive feelings and satisfaction at family relations on peace attitudes. According to research results, positive feelings and satisfaction at family relations predicts peace attitudes at significant degree ($R^2 = .48$; $F_{reg} = 53,468$; $p < .001$). Positive feelings and satisfaction at family relations explains %48 of total variance on peace attitudes.

4. Conclusions

It has been found that positive feelings and satisfaction at family relations explains peace attitudes at significant degree. Positive feelings and satisfaction at family relations explains %48 of total variance on peace attitudes. According to this result, positive feelings and satisfaction at family relations have a strong relationship with peace attitudes. There has not been a similar research conducted on this issue, however it can be concluded that the results are parallel with the previous studies that were conducted on similar studies and theories proposed (Rucker, Polifroni, Tetlock and Scott, 2004; Lyubomirsky, King and Diener, 2005).

Another result of the study is that there is not difference on peace attitudes between females and males. This results is not parallel with previous research results conducted on peace attitudes in Turkey (Eryılmaz; 2009, 2014). New studies could explain these differences in the results of the studies. High school times for adolescent is an important period to improve peace attitudes by improving positive feelings and satisfaction relations in families. Results of this research could help school counselors, psychologists who work with adolescents on improving peace attitudes. Psycho-educational programmes could be developed for families to improve family relationships and peaceful behaviours on their children as well.